

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNsky"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

UDK 001+159.9 (063)
BBK 72+88.4
Z-41

It is printed by the decision of the Academic Council of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (protocol No. 17 dated 06/27/2024).

ORGANIZING COMMITTEE

Heads of the organizing committee

Krasnozhon Andriy Vasylyovych – Doctor of Historical Sciences, Professor, Rector of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Myzichenko Hanna Vyacheslavivna – Doctor of Political Sciences, Professor, Vice-Rector for Research of the State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Prof. Abramciów Rafał – Doctor Ph. D in Psychology, Associate Professor, Director of the Institute of Psychology, University of the National Education Commission (Krakow).

Potang Angela – Associate Professor, PhD in Psychology Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Jusienė Roma – Professor, PhD in Psychology, Director of Psychology Institute, Vilnius University (Lithuani).

Bedny Marina – Assistant Professor, Department of Psychological and Brain Sciences Johns Hopkins University (USA).

Deputy Heads

Prof. Krzywoszański Łukasz – Doctor PhD in Psychology, Associate Professor at the Institute of Psychology, Director of the Centre for Research on Neurocognitive Functions and Self-Regulation. Head of the Neurocognitive Psychology Department, University of the National Education Commission (Krakow).

Bondarenco Olga – PhD in Psychology, Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Cerlat Raisa – Associate Professor, PhD in Psychology, Faculty of Psychology, Education Sciences, Sociology and Social Work, Moldova State University (Kishenev).

Asieieva Yuliia Oleksandrivna – Doctor of Psychological Sciences, Head of the Department of Language and Psycho-Pedagogical Training, Odesa National Economic University (Odesa).

Vdovichenko Oksana Volodymyrivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Dean of the Social and Humanitarian Faculty, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Zaritska Valentyna Vasylivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Practical Psychology Department, Classical Private University (Zaporizya).

Kazanzhy Maria Yosypivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of General and Differential Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Overchuk Victoria Anatolivna – Doctor of Economic Sciences, Candidate of Psychological Sciences, Professor, Head of the Psychology Department, Vasyl Stus Donetsk National University (Vinnytsia).

Savenkova Irina Ivanivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Sitnik Svitlana Volodymyrivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Fomenko Karina Ihorivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor of the Psychology Department, Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda (Kharkiv).

Members of the organizing committee:

Symonenko Svitlana Mykolaivna – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Professor Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Kondratieva Iryna Pavlivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Kosianova Olena Yuriivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Lazorenko Tetiana Mykolaivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Grech Olena Mykolaivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution

«South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Golovska Iryna Georgivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Melnychuk Iryna Valentinivna – PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Theory and Methodology of Practical Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Maistrenko Tetiana Mykolaivna – PhD student in Psychology, State Institution «South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky» (Odesa).

Actual problems of practical psychology: Collection of scientific works of International Scientific and Practical Internet Conference(17 May 2024, m. Odessa). Odessa, 2024. 425 P.

The collection contains materials from an international scientific and practical conference dedicated to addressing current issues in practical psychological science. The scientific works primarily focus on theoretical and practical aspects of modern psychological science.

Attention to all applicants, post-graduate students, and young scientists from psychological and pedagogical universities.

ЗМІСТ

Секція І.

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

ВПЛИВ ТЕМПЕРАМЕНТУ НА СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ОСОБИСТОСТІ

Овсепян К. М., Карпич І.А., Лазоренко Т. М.20

ВИКОРИСТАННЯ ЦИКЛІЧНОЇ МОДЕЛІ РИЗИКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ НЕБЕЗПЕКИ

Нечипоренко В. В., Поспелова І.Д.....23

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ФЕНОМЕНУ САМОТНОСТІ В ПСИХОЛОГІЇ

Трофименко А. М., Карпич І. В., Лазоренко Т. М.....25

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ У НОВІЙ ЕТНІЧНІЙ ДІАСПОРІ

Климчук Б.В., Асєєва. Ю.О.....28

ВИВЧЕННЯ ТРИВОЖНОСТІ ТА ЇЇ КОРЕЦІЯ В УКРАЇНЦІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Малиш В.Є., Венгер Г. С.....29

ВПЛИВ ҐЕНДЕРНИХ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНО-ДЕПРЕСИВНИХ РОЗЛАДІВ У МОЛОДІ

Кулєва М. В., Асєєва. Ю.О.....34

ҐЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Христофорова В.С., Асєєва. Ю.О.....36

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Горб Г. В., Штученко І.Є.....38

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ

Кісілевич О. П., Короцінська Ю.А.....41

ДО ПИТАНЬ КОНФЛІКТОГЕННОСТІ ТА СУСПІЛЬНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПСИХОЛОГІЇ

Двойних К.Є., Грек О. М.....45

ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМПАТИЧНИХ ОСІБ

Романова О. А., Бабчук О.М.....49

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВИХ ПОДІЙ НА НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ПРОЯВУ ПРОКРАСТИНАЦІЇ

Коджаман Е.Ш.....51

ПСИХОЛОГІЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРОНИКЛИВОСТІ

Сороченко О.В.....55

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Семьошин А. Г., Зарицька В.В.....58

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОГРАМ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Дерновий Ю.І.....60

4. Сизоненко А.В. Психологічні особливості гендерних стереотипів особистості. Проблеми сучасної психології. № 31. 2016. 418-427 с.
5. Marco Balducci Linking gender differences with gender equality: A systematic-narrative literature review of basic skills and personality, Department of Social Research, University of Turku, Turku, Finland, 2023, P.1-13
6. Marco Balducci Linking gender differences with gender equality: A systematic-narrative literature review of basic skills and personality, Department of Social Research, University of Turku, Turku, Finland, 2023, P.1-13

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕЗАДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ

Горб Г. В., Штученко І.Є.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Проблема соціальної адаптації стала предметом наукового дослідження в наслідок об'єктивних потреб суспільства. Основною умовою нормального функціонування особистості в сучасному соціальному оточенні є завершеність процесу соціальної адаптації до професійної діяльності, колективу, групи. Але на сьогоднішній день у зв'язку із складною ситуацією у країні, коли люди постійно знаходяться під впливом потужного стресу, процес адаптації значно погіршується, внаслідок чого відбуваються розлади адаптації, а саме дезадаптація. Важливого значення набуває створення й запровадження в педагогічну практику системи профілактики і корекції соціально-психологічної дезадаптації дітей.

Внутрішні переживання особистості є підґрунтям формування психологічної дезадаптації, що стає причиною соціальної дезадаптивної поведінки. Особливо чутливими до цих негативних явищ у суспільстві є сучасні підлітки, самосвідомість яких перебуває на етапі становлення.

Перспективним у цьому напрямку є дослідження чинників дезадаптації підлітків, оскільки це може значною мірою попередити та виправити негативні тенденції, що супроводжують процес адаптації.

Аналіз досліджень та публікацій у цьому напрямку. Проблеми вивчення процесу становлення соціальної дезадаптованої поведінки, визначення психологічних детермінант, критеріїв адаптивності-дезадаптивності присвячені наукові праці Г. О. Балла, Л. Ф. Бурлачука, Г. С. Костюка, Н. Ю. Максимової, С. Д. Максименка.

Мета статті: дослідити особливості психологічних чинників соціальної дезадаптації підлітків

Виклад основного матеріалу: Поняття «адаптація» розглядається у психологічній, соціологічній, педагогічних науках, широко використовується у науковій літературі. Аналіз літературних джерел показав, що поняття «адаптація» трактується науковцями неоднозначно. Соціально-психологічна адаптація розглядається, як: процес активного пристосування особистості до умов зовнішнього середовища, до певних умов, що передбачає енергійну діяльність особи, яка адаптується; стан взаємовідносин соціального середовища

та особистості; процес встановлення оптимальної відповідності між особистістю і довкіллям у процесі здійснення властивої людині діяльності; як система, яка спрямована на підтримання балансу між організмом і навколишнім середовищем, в процесі задоволення актуальних потреб індивіда [2; 8].

Український науковець М. Блажківський визначає адаптацію, як:

- активну взаємодію особистості та середовища;
- процес пристосування індивідуальних та особистісних якостей до умов, що змінюються;
- перетворення середовища згідно з потребами, цінностями, ідеалами особистості [4].

У адаптивній діяльності виділяють дві спрямованості: пристосувальну, яка прилаштовує потреби індивіда до навколишнього середовища, і перетворювальну, яка пристосовує середовище до потреб людини. Результат пристосувальної чи перетворювальної діяльності – адаптованість, яку дослідники поділяють на внутрішню, зовнішню і змішану. Внутрішня адаптованість – перебудова функціональних структур у відповідь на зміни середовища. Зовнішня (поведінкова) адаптованість – це гармонійні стосунки із оточенням. Змішана адаптація поєднує внутрішню і зовнішню [2; 5].

І. Андросович зауважує, що адаптація може здійснюватися і до умов негативного середовища, коли мова йде про девіантну адаптацію [4].

Різка зміна умов життя, наявність стійкої психотравмуючої ситуації, призводить до зриву адаптивних механізмів [6], а саме до розладів адаптації – дезадаптації, яка виникає при наявності одного або декількох стресорів, які можуть діяти постійно або періодично.

Поняття дезадаптація науковці розглядають, як: порушення пристосування людини до змін навколишнього середовища [7].

Дезадаптація є ознакою регресивного розвитку особистості на психофізіологічному, психологічному і соціально-психологічному рівнях

Н. Максимова, Л. Олифіренко відзначають, що стан дезадаптації можна розглядати, по-перше, як короточасний, який є результатом впливу нових, незвичних подразників і по-друге, дезадаптація може бути тривалим психічним станом, який виражається в неадекватній реакції і поведінці особистості. Н. Ю. Максимова характеризує соціальну дезадаптацію як порушення взаємодії індивідуума з середовищем, що характеризується неможливістю здійснення своєї позитивної соціальної ролі, що відповідає можливостям [4].

Психосоціальна дезадаптація – порушення у механізмах психічного пристосування при гострому чи хронічному емоційному стресі, внаслідок чого відбувається часткова або повна нездатність пристосовуватись до умов соціального оточення і виконувати звичайну діяльність через обмеження функціональності психіки [2]. Дослідники виділяють наступні компоненти дезадаптації [1]: когнітивний ; емоційно-оціночний; поведінковий.

Причинами, які порушують психічну адаптацію, а саме сприяють розвитку дезадаптації, є перевтома, напруження, нещасні випадки, невдачі, конфлікти. Але не існує прямого зв'язку між рівнем стресу та відповідною тяжкістю

розладу. Велике значення для розвитку процесу дезадаптації має суб'єктивне ставлення особистості до психотравмуючої ситуації, її особистісні риси, а не стільки сама ситуація.

Дослідження копінг-механізмів психосоціально дезадаптованих та адаптованих осіб виявили розбіжності. Психосоціально адаптовані люди частіше використовують такі форми копінг-поведінки, які не призводить до порушення професійної діяльності, втрати здатності самостійно працювати, встановлювати соціальні зв'язки, залежності від допомоги інших. У них спостерігається оптимістичне ставлення до труднощів. Психосоціально дезадаптовані особистості обирають пасивні стратегії, такі як: виживання, відступ, вони часто впадають у стан безнадії, що супроводжуються униканням проблем, соціальною ізоляцією [9].

На думку багатьох авторів, одним з головних чинників соціальної дезадаптації є відхилення у структурі самосвідомості, що пов'язане з формуванням образу Я [3].

Важливий показник нормального функціонування сфери самосвідомості особистості – це здатність до рефлексії та самоаналізу, що характеризує адаптованих підлітків, на відміну від яких соціально дезадаптовані не мають бажання замислюватися над тим, хто вони є і що треба робити подалі.

Адаптовані особистості мають здатність аналізувати свій життєвий досвід, робити на основі цього висновки відносно своєї поведінки та поведінки оточуючих. На відміну від них соціально дезадаптовані особистості не мають здатності аналізувати події свого життя, інтегрувати їх, що призводить до соціальної дезадаптації.

Соціально адаптовані підлітки значно відрізняється особливостями сприйняття образу Я та ступенем розвитку самосвідомості від особистості соціально дезадаптованих підлітків, які демонструють невпевненість у своїх інтелектуальних здібностях, невідповідність самооцінки рівню домагань та відмову продовжувати діяльність у виникненні будь яких труднощів [3].

На підставі проведеного аналізу проблеми, можна зробити наступні **висновки:** поняття адаптація дослідники розглядають як взаємодію особистості та зовнішнього середовища. Дезадаптація – порушення пристосування людини до змін навколишнього середовища. Одним з головних чинників соціальної дезадаптації є відхилення у структурі самосвідомості. Підлітковий вік – сенситивний період становлення самосвідомості. Тому вважаємо перспективним у цьому напрямку супроводжувати процес адаптації підлітків з метою попередження дезадаптації.

Література

1. Адаптація дітей у 1, 5, 10 класах / упоряд. Т. Червона. – К. : Шк. світ, 2008. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).
2. Л. О. Герасименко Психосоціальна дезадаптація. Український вісник психоневрології. 2018. Том 26, випуск 1 (94), с. 62-65
3. Грись А. М., Голубнюк В. О. Психологічні чинники соціальної дезадаптації підлітків. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Ін-ту психології Г.С. Костюка НАПН України. 2016, Т. XI: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Вип. 14. С. 14 – 26.

4. І. Козубовська, Р. Козубовський, Н. Сойма, З. Мигалина. Соціально-педагогічна робота з дезадаптованими підлітками в США [монографія]. Ужгород: АУТДОР-ШАРК, 2019. 225с.

5. Buss D. M. Evolutionary psychology: The new science of the mind. Boston: Evolutionary Psychology, 2004. 34 p.

6. Evolutionary theory and the evolution of psychology: Science Briefs / D. M. Buss, Kruger D. J., Kurzban R. [et al.]. Psychological Science Agenda, 2009. 15 p.

7. Miller, G. F. (1997). Mate choice: From sexual cues to cognitive adaptations. Ciba Foundation Symposium, 208, 74-87.

8. Schmitt D. P., Pilcher J. J. Evaluating evidence of psychological adaptation: How do we know one when we see one? // Psychological Science. 2004. Volume 15—Number 10 № 15. P. 643—649.

9. Williams G. C. Adaptation and natural selection. New Jersey: Princeton University Press, 1996. 324 p.

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА КОГНІТИВНІ ФУНКЦІЇ ЛЮДИНИ

Кісілевич О. П., Короцінська Ю.А.

*Державного закладу «Донецький національний
університет імені Василя Стуса»
(м. Вінниця, Україна)*

Ключові слова: колір, когнітивні функції, пам'ять, увага, навчальні матеріали.

Актуальність проблеми. Вплив кольору досліджується з давніх давен – вважали, що кольором можна лікувати людей як фізично, так і психологічно. У наш час колір не втратив своєї важливості, а його дослідження – актуальності. Наразі вплив кольору використовується у дизайні (графічному, веб, інтер'єру, ландшафтному), рекламних кампаніях, арт-терапії, медицині тощо. І, зважаючи на індивідуальні (у кожної людини власні асоціації з певним відтінком або уподобання), культурні (колір смерті у країнах варіюється від чорного до зеленого, наприклад) і статеві відмінності, більшість компаній, бізнесів і навіть державних установ керуються значенням кольору задля бажаного впливу на людину та групи людей. Проте у сучасних реаліях не варто недооцінювати вплив кольору й під час різних форм навчання.

Виклад основного матеріалу. Початок дослідженням кольору і його сприйняття поклав відомий фізик І. Ньютон у другій половині XVII століття, розробивши теорію того, що білий колір є сумішшю усіх кольорів із різним ступенем заломлення. У свою чергу, німецький поет та учений Й. В. Гете також досліджував походження кольору і його вплив на людину, проте не намагався звести все до математичних розрахунків [6].

В XVII-XVIII ст. вплив кольору став прописуватися деякими лікарями для лікування шляхом освітлення частин тіла чи ран. Зокрема, про вплив кольорів на організм і нервову систему людини говорили так: червона частина спектру діє на людину, активізуюче, “розпалююче”, а синя - заспокоююче, “охолоджуюче”. Зелений знижує тиск і діє заспокійливо та гіпнотично на нервову систему. Помаранчевий може розглядатися як стимулюючий і дещо піднімаючий кров'яний тиск. Жовтий є психологічним стимулятором. Пурпуровий колір